

ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

กิตติพงษ์ เรือนเพชร*, สุกิตา ขำเอนก^a, ปิยะนุช บังเอิญ**, ปณณทัต บณขุนทด***,
ปณณนุช สละชั่ว****, เพชรตะวัน ธนะรุ่ง*, จารินี คุณทวีพันธุ์*, อรศรี สุวิมล*

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนที่อยู่ในระบบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งหมด 430 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามส่วนบุคคล ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้า มีค่าความเชื่อมั่นแบบทดสอบ KR-20 และ Cronbach's alpha coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72, 0.76 และ 0.92, ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบเพียร์สันไคสแควร์ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าอยู่ในระดับน้อย ส่วนทักษะและพฤติกรรมในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าอยู่ในระดับมาก และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ เพศ ($\chi^2=9.483$) การเรียนการสอนเรื่องบุหรี่ไฟฟ้าในโรงเรียน ($\chi^2=7.629$) ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ($r=0.162$) ทักษะในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ($r=0.099$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) ดังนั้นผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแผนกิจกรรม การจัดทำแผนนโยบายเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: ความรู้; ทักษะ; พฤติกรรม; บุหรี่ไฟฟ้า; นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

* อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น วิทยาเขตบุรีรัมย์

** อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

*** อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

**** อาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนพรัตน์วชิระ

^a Corresponding author: สุกิตา ขำเอนก E-mail: supisa.ji@western.ac.th

รับบทความ: 21 ธ.ค. 67; รับบทความแก้ไข: 19 ม.ค. 68; ตอบรับตีพิมพ์: 19 ม.ค. 68; ตีพิมพ์ออนไลน์: 27 ก.พ. 68

Knowledge, Attitude, and Behavior in Preventing E-Cigarette Smoking among Junior High School Students in Mueang District, Buriram Province

Kitipong Ruanphet*, Supisa Khamanek^a, Piyanut Bangoen**,
Punnathut Bonkhunthod***, Punyanuch Salachua****,
Pechtawan Thanaroong*, Jarinee Kuntaweepan*, Orasri Suvimol*

Abstract

This survey research aimed to study the level of knowledge, attitude and behavior in preventing e-cigarette smoking among lower secondary school students in Mueang district, Buriram province, and the factors related to personal factors, knowledge, attitude and behavior in preventing e-cigarette smoking among students. Samples were 430 students in the lower secondary education system under the Ministry of Education in the academic year 2024. The research instrument was a personal questionnaire on knowledge, attitude and behavior in preventing e-cigarette smoking, with the reliability of the KR-20 test and Cronbach's alpha coefficient of 0.72, 0.76, and 0.92 respectively. The data were analyzed using percentages, means, standard deviations, Pearson Chi-square tests and Pearson's product moment correlation coefficients.

Results showed that the samples had a low level of knowledge on e-cigarette smoking prevention, while their attitudes and behaviors on e-cigarette smoking prevention were at a high level. Factors that were significantly related to e-cigarette smoking prevention behavior among lower secondary school students at $p < 0.05$ were gender ($\chi^2 = 9.483$), e-cigarette teaching in school ($\chi^2 = 7.629$), knowledge on e-cigarette smoking prevention ($r = .162$), and attitudes on e-cigarette smoking prevention ($r = .099$). Therefore, administrators and relevant agencies can use the research results as a guideline for developing activity plans and policies on effective e-cigarette smoking prevention guidelines for students.

Keywords: Knowledge; Attitudes; Behaviors; E-cigarette; Junior high school students

* Lecturer, Faculty of Nursing, Western University, Buriram Campus

** Lecturer, Faculty of Nursing, Sisaket Rajabhat University

*** Lecturer, Faculty of Nursing, Nakhon Ratchasima Rajabhat University

**** Lecturer, Boromarajonani College of Nursing Nopparat Vajira

Corresponding author: Supisa Khamanek E-mail: supisa.ji@western.ac.th

Received: Dec. 21, 24; Revised: Jan. 19, 25; Accepted: Jan. 19, 25; Published Online: Feb. 27, 25

บทนำ

บุหรี่ไฟฟ้าหรือบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ เป็นอุปกรณ์ที่ใช้แบตเตอรี่ส่งพลังงานไปที่ชุดทำความร้อนเพื่อระเหยสารนิโคตินให้กลายเป็นไอ สูดเข้าสู่ร่างกาย ประกอบด้วยตลับเก็บน้ำยานิโคตินผสมกับสารปรุงแต่งกลิ่น รส และสารต่าง ๆ⁽¹⁾ ทำให้ในปัจจุบันการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มวัยรุ่นมีแนวโน้มมากขึ้น⁽²⁾ เนื่องจากเชื่อว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้าปลอดภัยกว่าบุหรี่ยี่ห้อธรรมดา มีแพร่หลายในสื่อออนไลน์ และเข้าถึงได้ง่าย ทำให้วัยรุ่นหันมาลองสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น และภาพลักษณ์ของบุหรี่ไฟฟ้านั้น ดูน่าดึงดูด ทันสมัย เท่⁽³⁾ รวมทั้งกลยุทธ์ทางการตลาดมุ่งเป้าไปที่วัยรุ่นให้เป็นนักสูบหน้าใหม่ทดแทนผู้สูบบุหรี่ ที่ทยอยเจ็บป่วยหรือล้มตายไปจากการสูบบุหรี่⁽⁴⁾ จากการสำรวจขององค์การอนามัยโลกพบว่า ในสหรัฐอเมริกามีการใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในกลุ่มนักเรียนมัธยมปลาย มีอัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มสูงขึ้นจากปี ค.ศ. 2011 ถึงปี ค.ศ. 2020 จากร้อยละ 1.5 เป็นร้อยละ 19.6⁽⁵⁾ และในปี 2020 มีรายงานการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 20.0% และใช้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นประจำทุกวัน 73.9%⁽⁶⁾ ส่วนสถานการณ์ในประเทศไทย มีอัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มเยาวชน เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.3 ในปี 2558 เป็นร้อยละ 17.6 ในปี 2566⁽⁷⁾ จะเห็นได้ว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็นปัญหาสุขภาพที่เพิ่มมากขึ้นทั่วโลก

ผลกระทบจากการสูบบุหรี่ไฟฟ้า เนื่องจากบุหรี่ไฟฟ้าส่วนมากมีสารนิโคติน เยาวชนที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าจึงสามารถเสพติดได้และเป็นอันตรายต่อการพัฒนาสมองของวัยรุ่น ทำลายสมาธิและการเรียนรู้ นอกจากนั้นนิโคตินในบุหรี่ไฟฟ้ายังก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงต่อพัฒนาการของทารกในครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า เพิ่มความเสี่ยงต่อโรคมะเร็ง โรคปอด และทางเดินหายใจ และส่งผลกระทบต่อโรคระบบหัวใจและหลอดเลือดทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทำให้ความสมบูรณ์ของหลอดเลือดลดลง หลอดเลือดแข็งตัวและตีบตัน และอาจรวมไปถึงสภาวะหัวใจทำงานหนักมากขึ้นทำให้มีความเสี่ยงต่อการเกิดกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน^(8,9) ถึงอย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ออกมาตรการณรงค์ในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ทั้งมิติด้านกฎหมายและผลเสียต่อร่างกาย แต่ก็ยังมีแนวโน้มที่จะพบการสูบบุหรี่ไฟฟ้าหน้าใหม่อยู่เสมอ อาจเนื่องจากบริษัทบุหรี่มุ่งเป้าไปที่เยาวชน ซึ่งเป็นวัยที่อยากลอง อยากรู้สิ่งใหม่ และยังขาดความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของบุหรี่ไฟฟ้า ทำให้มีอัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้น⁽¹⁰⁾

จากสถานการณ์ในจังหวัดบุรีรัมย์ พบอัตราการสูบบุหรี่ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ร้อยละ 18.2 เป็นอันดับที่ 2 ของเขตสุขภาพที่ 9 และจากการสำรวจอัตราการสูบบุหรี่ในปัจจุบันแยกตามกลุ่มอายุ 15-19 ปี มีอัตราการสูบบุหรี่ร้อยละ 11.2 ซึ่งเป็นอันดับที่ 2 ของเขตสุขภาพที่ 9 อายุน้อยที่เริ่มสูบบุหรี่คือ 12 ปี⁽¹¹⁾ ดังนั้นผู้วิจัยจึงประสงค์ที่จะศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อให้หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการเสริมสร้างความรอบรู้ในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ ทักษคติ และพฤติกรรมในการป้องกันการสับบหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ ทักษคติและพฤติกรรมในการป้องกันการสับบหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

คำถามการวิจัย

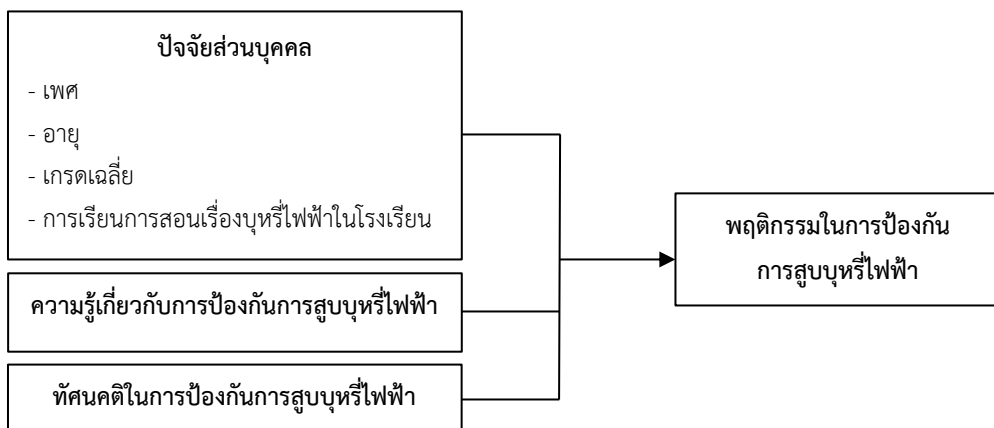
ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ และทักษะคติ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันการสับบหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ หรือไม่

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ และทักษะคติ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันการสับบหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ Bloom⁽¹²⁾ มาประยุกต์ใช้ในการศึกษา โดยแนวคิดของ Bloom ได้กล่าวไว้ว่า ความรู้ ทักษคติ และพฤติกรรมเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการ ดังแสดงในรูปภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ชนิดของการวิจัย วิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Descriptive correlational study)

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนที่อยู่ในระบบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2567 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนที่อยู่ในระบบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2567 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ สุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่ายแบบไม่ใส่คืน (Simple random sampling without replacement) โดยการสุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจาก 10 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง 5 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม โรงเรียนบัวหลวงวิทยาคม โรงเรียนกนกศิลป์พิทยาคม โรงเรียนหนองตาตพิทยาคม และโรงเรียนกัลยาณีพิทยาคม จากนั้นใช้วิธีการคำนวณโดยใช้สูตรแบบไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของ Cochran⁽¹³⁾ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้เท่ากับ 385 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับขนาดของกลุ่มตัวอย่าง⁽¹⁴⁾ เพื่อลดปัญหาของการตอบกลับของแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ หรือข้อมูลสูญหาย (Missing data) โดยเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10% จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 430 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ เกรดเฉลี่ย อายุ ศาสนา เป็นต้น

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบความรู้ในการป้องกันการสูบบุหรี่หรือเลิกทหรอนิกส์⁽¹⁵⁾ จำนวน 15 ข้อ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน การแปลผลระดับของความรู้ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ดังนี้ 0-7 คะแนน หมายถึง ระดับความรู้ต่ำ 8-15 คะแนน หมายถึง ระดับความรู้มาก

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติในการป้องกันการสูบบุหรี่หรือเลิกทหรอนิกส์⁽¹⁵⁾ จำนวน 15 ข้อ โดยให้นักเรียนเลือกตอบตามความคิดเห็นของตนเอง ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยมากที่สุด

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการสูบบุหรี่หรือเลิกทหรอนิกส์⁽¹⁵⁾ จำนวน 24 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง และไม่เคยปฏิบัติเลย

เกณฑ์ให้คะแนน ส่วนที่ 3-4 แปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ 3.51-4.00 คะแนน หมายถึง ระดับมากที่สุด 2.51-3.50 คะแนน หมายถึง ระดับมาก 1.51-2.50 คะแนน หมายถึง ระดับปานกลาง และ 1.00-1.50 คะแนน หมายถึง ระดับน้อย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ใช้แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้า แบบสอบถามทัศนคติในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้า และแบบสอบถามพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการสูบบุหรี่ไฟฟ้า เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการพัฒนาแล้ว จึงไม่ได้ทำการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) และผู้วิจัยนำแบบสอบถามดังกล่าวไปหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติและสภาพแวดล้อมคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเที่ยงของแบบสอบถามด้วย KR- 20 และครอนบาคแอลฟา (Cronbach' s alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72, 0.76, และ 0.92 ตามลำดับ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากการวิจัยได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากนั้นได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถาม และนำข้อมูลที่ได้ตรวจสอบความถูกต้องเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบุรีรัมย์ เอกสารรับรองเลขที่ BRO 2024-044 ในแบบสอบถามไม่มีการระบุ ชื่อ-สกุล แต่ใช้รหัสแทนในแบบสอบถาม และข้อมูลถูกนำไปวิเคราะห์และรายงานผลในภาพรวม

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและนำเสนอผลการศึกษาด้วยสถิติพรรณนา โดยการแจกแจงความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบไคสแควร์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 54.2 เพศชาย ร้อยละ 45.8 มีอายุระหว่าง 11-13 ปี ร้อยละ 53.5 และอายุระหว่าง 14-16 ปี ร้อยละ 46.5 ปี อายุเฉลี่ย 13.38 ปี ($SD=0.93$) ส่วนใหญ่มีผลการเรียนเกรดเฉลี่ยระหว่าง 3.00-4.00 ร้อยละ 66.0 เกรดเฉลี่ย 3.11 ($SD=0.60$) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 97.4 มีรายได้พอเพียงต่อการใช้จ่าย ร้อยละ 81.6 และในโรงเรียนมีการเรียนการสอนเรื่องบูหรี่ไฟฟ้า ร้อยละ 66.5

ระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

จากการวิเคราะห์ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.50 คะแนน ทักษะในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 คะแนน และพฤติกรรมในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 คะแนน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ (n=430)

ปัจจัย	Mean	SD	ระดับ
ความรู้ในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้า	6.50	1.40	น้อย
ทัศนคติในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้า	2.95	0.49	มาก
พฤติกรรมในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้า	3.00	0.76	มาก

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า เพศ การเรียนการสอนเรื่อง บุหรี่ไฟฟ้าในโรงเรียน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ (n=430) โดย Chi-square test

ปัจจัย	พฤติกรรมในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้า n(%)				χ^2	df	p-value
	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
เพศ							
ชาย	6 (3.0)	24 (12.2)	109 (55.3)	58 (29.4)			
หญิง	10 (4.3)	53 (22.7)	117 (50.2)	53 (22.7)	9.483	3	0.02*
อายุ							
11-13 ปี	7 (3.0)	33 (14.3)	122 (53.0)	68 (29.6)			
14-16 ปี	9 (4.5)	44 (22.0)	104 (52.0)	43 (21.5)	6.826	3	0.07
เกรดเฉลี่ย							
1.00-1.99	0	3 (33.3)	3 (33.3)	3 (33.3)			
2.00-2.99	7 (5.1)	23 (16.8)	71 (51.8)	36 (26.3)			
3.00-4.00	9 (3.2)	51 (18.0)	152 (53.5)	72 (25.4)	3.498	6	0.74
การเรียนการสอนเรื่อง บุหรี่ไฟฟ้าในโรงเรียน							
มี	7 (2.4)	49 (17.1)	147 (51.4)	83 (29.0)			
ไม่มี	9 (6.3)	28 (19.4)	79 (54.9)	28 (19.4)	7.629	3	0.05*

* มีนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.05$

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ กับพฤติกรรมในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ (n=430)

ปัจจัย	1	2	3
1. พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการสูบบุหรี่ไฟฟ้า	1	0.162**	0.099**
2. ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้า		1	0.257
3.ทัศนคติในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้า			1

การอภิปรายผล

เพศ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งเพศหญิงมีความรู้เรื่องพิษภัยจากการสูบบุหรี่ สูงกว่าเพศชาย อีกทั้งเพศหญิงส่วนใหญ่ยังรู้สึกว่าสังคมไทยไม่ยอมรับการสูบบุหรี่ในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้ชาย สอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมตนเองในพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเด็กนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับการควบคุมตนเองในพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ⁽¹⁶⁾

445

จังหวัดพิษณุโลก พบว่าการดำเนินนโยบายป้องกันการสูบบุหรี่ในโรงเรียนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม การป้องกันการสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ⁽¹⁷⁾ และสอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับ การสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าการเรียนการสอน เรื่องบุหรี่ไฟฟ้าในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียน นักเรียนจะสูบบุหรี่ไฟฟ้ามาก เป็น 2.3 เท่าของนักเรียนที่โรงเรียนเคยสอนเรื่องบุหรี่ไฟฟ้า แสดงให้เห็นว่าหากโรงเรียนมีการเพิ่มเนื้อหา การเรียนการสอนเรื่องบุหรี่ไฟฟ้าในชั้นเรียนจะสามารถช่วยให้นักเรียนไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าได้⁽¹⁸⁾

ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้า เนื่องจากโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอน เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าจึงทำให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับพิษภัยบุหรี่ไฟฟ้าอาจทำให้นักเรียนมีความรู้ในการป้องกัน การสูบบุหรี่ไฟฟ้าสอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ พบว่าการได้รับความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้ามีความสัมพันธ์กับระดับ ทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ⁽¹⁹⁾ และสอดคล้องกับการศึกษาความชุกของการใช้ บุหรี่ไฟฟ้าและความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การใช้กัญชา และการสูบบุหรี่ของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า การรับรู้บุหรี่ไฟฟ้าที่เหมาะสมและการรับรู้บุหรี่ไฟฟ้าที่พอใช้ เป็นปัจจัยป้องกันการใช้บุหรี่ไฟฟ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ⁽²⁰⁾

ทัศนคติในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้า เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติในการป้องกัน การสูบบุหรี่ไฟฟ้าอยู่ในระดับมากอาจทำให้นักเรียนมีมุมมองที่ดีถึงผลประโยชน์ที่จะไม่สูบบุหรี่ไฟฟ้าเพราะ มีอันตรายต่อสุขภาพ นักเรียนก็จะมีพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าที่ดี สอดคล้องกับการศึกษาปัจจัย ทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ ของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ สามารถร่วมกันทำนาย พฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ⁽²¹⁾ และสอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่ส่งผล ต่อพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดพิษณุโลก พบว่าทัศนคติ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ⁽¹⁷⁾

ข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติงาน

1. ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้ในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ในระดับน้อย ดังนั้นครู ผู้ปกครองหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำโครงการให้ความรู้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในนักเรียน
2. ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการจัดทำแผนนโยบายเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยทางด้านอื่นๆร่วมด้วยที่มีผลต่อการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเพื่อ เป็นแนวทางในการช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ควบคู่กันเพื่อให้ทราบข้อมูลเชิงลึกที่ครอบคลุมในการป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

3. ควรมีการศึกษาวินิจฉัยแบบกึ่งทดลองโดยการส่งเสริมความรู้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

1. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. บุหรี่ไฟฟ้า: มหันตภัยยุค 4.0 ที่คุกคามสุขภาพคนไทย [อินเทอร์เน็ต]. 2563 [เข้าถึงเมื่อ 2567 ธันวาคม 15]. เข้าถึงได้จาก: https://www.thaihealthreport.com/th/situation_ten.php?id=7&y=2563&bm=1
2. Hfocus เจาะลึกระบบสุขภาพ. ยุวทัศน์ฯ เผย “วัยรุ่นไทย” นำหัวร่องรอยละ 12.3 สูบบุหรี่ไฟฟ้า กว่า 2 ใน 3 สูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบแรกของชีวิต [อินเทอร์เน็ต]. 2565 [เข้าถึงเมื่อ 2567 ธันวาคม 15]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.hfocus.org/content/2022/06/25365>
3. ยชญ์วรินทร์ จรบุรมย์, พิชราภรณ์ ไชยสังข์, ปัญญกรณ์ ยะเกษม, รัชพร ศรีเดช, อนุสรณ์ แนนอุดร. บทบาทพยาบาลในการสร้างเสริมการรับรู้ของวัยรุ่นต่ออันตรายของบุหรี่ไฟฟ้า. วารสารพยาบาล. 2564;70(1):52-60.
4. มูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการไม่สูบบุหรี่ (มสบ.). การกิก "End Game" เพื่อชาว Gen Z Strong: คนรุ่นใหม่ไม่สูบบุหรี่ [อินเทอร์เน็ต]. 2560 [เข้าถึงเมื่อ 2567 ธันวาคม 15]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.ashthailand.or.th/news/detail/342/06/3>
5. Diaz MC, Kierstead EC, Khatib BS, Schillo BA, Tauras JA. Investigating the Impact of E-Cigarette Price and Tax on E-Cigarette Use Behavior. Am J Prev Med. 2023 Jun;64(6):797-804. doi: 10.1016/j.amepre.2023.01.015.
6. Wang TW, Neff LJ, Park-Lee E, Ren C, Cullen KA, King BA. E-cigarette Use Among Middle and High School Students - United States, 2020. MMWR Morb Mortal Wkly Rep. 2020 Sep 18;69(37):1310-1312. doi: 10.15585/mmwr.mm6937e1.
7. สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 ราชบุรี. อัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มเยาวชนและสตรี เพิ่มขึ้น [อินเทอร์เน็ต]. 2567 [เข้าถึงเมื่อ 2567 ธันวาคม 15]. เข้าถึงได้จาก: <https://ddc.moph.go.th/odpc5/news.php?news=41647&deptcode=odpc5>
8. World Health Organization. แถลงการณ์เรื่องบุหรี่ไฟฟ้า [อินเทอร์เน็ต]. 2564 [เข้าถึงเมื่อ 2567 ธันวาคม 15]. เข้าถึงได้จาก: [https://cdn.who.int/media/docs/default-source/thailand/ncds/who-thailand-statement-on-electronic-cigarettes-as-of-20-october-2021-\(th\).pdf?sfvrsn=56366162_5](https://cdn.who.int/media/docs/default-source/thailand/ncds/who-thailand-statement-on-electronic-cigarettes-as-of-20-october-2021-(th).pdf?sfvrsn=56366162_5)
9. กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. ข้อมูลวิชาการเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า [อินเทอร์เน็ต]. 2567 [เข้าถึงเมื่อ 2567 ธันวาคม 15]. เข้าถึงได้จาก: <https://ddc.moph.go.th/uploads/publish/1589020240719032342.pdf>

10. จุไรรัตน์ ช่วงไชยยะ, มณฑา เก่งการพานิช, ศรีธัญญา เบญจกุล, มลีนี สมภพเจริญ. ผลของโปรแกรมป้องกันการสูบบุหรี่ร่วมกับการใช้ Facebook ในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอเมืองจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารสถาบันบำราศนราดูร. 2564;15(2):94-105.
11. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ; 2564.
12. Bloom BS. Taxonomy of education objective: The classification of educational goals: Handbook II: Affective domain. New York: David Mckay; 1964.
13. รัตน์ศิริ ทาโต. การวิจัยทางการแพทย์บาลศาสตร์:แนวคิดสู่การประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2561.
14. ปญญพัฒน์ ไชยเมธ. การกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงพรรณนาในงานสาธารณสุข. วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ. 2556;16(2):9-18.
15. อรณิข ชำนาญศิลป์, เอ็มอัชมา วัฒนบุรณนท. ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมสุขศึกษาตามทฤษฎีความสามารถของตนเองต่อพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่หรือเลิกท่อนิกซ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดนนทบุรี. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 2565;30(1),88-100.
16. อรรถธรณ วรอรุณ, ปิยะธิดา ขจรชัยกุล, ฉัตรสุมน พงษ์ภิญโญ, พิมพ์สุรางค์ เตชะบุญเสริมศักดิ์, ศุภชัย ปิติกุลตั้ง. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมตนเองในพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเด็กนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา. 2560;12(2),75-85.
17. ภัทรินทร์ ศิริทรากุล. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดพิษณุโลก. วารสารวิชาการป้องกันควบคุมโรค สคร.2 พิษณุโลก. 2567;11(1):89-106.
18. พรทิพา สุวัฒน์ภิญโญ, มณฑา เก่งการพานิช, ธราดล เก่งการพานิช. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารสุขศึกษา. 2564;44(2):88-101.
19. จิราภรณ์ จำปาจันทร์, สิริวิมล ทะวงค์นา, นิธิพร ยะคำสี, ภัทรินทร์ เมืองคง, นริศรา ชันดี, ธีรณัฐ วรรณโสธ, และคณะ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. วารสารศูนย์อนามัยที่ 9. 2566;17(2),631-44.
20. ไพฑูรย์ สอนทน, นฤมล จันท์มา, อัมพร สอนทน . ความชุกของการใช้บุหรี่ไฟฟ้าและความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การใช้กัญชา และการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเพชรบูรณ์. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ [อินเทอร์เน็ต]. 2566 [เข้าถึงเมื่อ 2567 ธันวาคม 15]. เข้าถึงได้จาก: <https://cads.in.th/cads/content?id=324>
21. พัศวีรณ อัครกิตติพงศ์, ณัฐวธ แก้วสุทธา, อังคินันท์ อินทรกำแหง. ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร. Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. 2561;11(2):50-62.